

Коваленко Вікторія Володимирівна
д.е.н., професор, професор кафедри банківської справи
Одеського національного економічного університету
м. Одеса, Україна

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тези присвячено дослідженню проблем забезпечення фінансової безпеки банків в умовах воєнного стану в Україні. В умовах військової агресії, вітчизняні банки втратили значну частину клієнтської бази, банківські операції спрямовані в більшій мірі на обслуговування грошових потоків. Банки змушені застосовувати пролонгацію погашення кредитної заборгованості, джерела щодо формування власних ресурсів значно скоротилися. Визначено, що за необхідне є розробка та впровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення загального рівня фінансової безпеки банківської системи на підставі формування новітньої Комплексної програми забезпечення фінансової безпеки банків України.

Ключові слова: банківська система, банки, загрози, фінансова стабільність, фінансова безпека.

Сучасний стан розвитку банків пов'язаний із загрозами, які становлять військова агресія РФ, постійні сплески пандемії COVID 19, падіння реального сектору економіки, дисбаланси макроекономічного середовища. У цих складних умовах банки змушені вдаватися до використання агресивної політики ведення бізнесу з метою збереження фінансово стійких та конкурентних позицій на ринку.

В умовах військових подій, вітчизняні банки втратили значну частину клієнтської бази, банківські операції спрямовані в більшій мірі на обслуговування грошових потоків. Банки змушені застосовувати пролонгацію погашення кредитної заборгованості, джерела щодо формування власних ресурсів значно скоротилися [1, с. 142].

У цих складних умовах з боку регулятора вживається низка дій щодо врегулювання конфліктів за допомогою встановлення контролю над системами корпоративного управління, накладання штрафних санкцій на банки. Так, НБУ оштрафував «Сенс Банк» майже на 50 млн грн. за порушення вимог фінансового моніторингу та за недотримання правил щодо роботи з клієнтами; звільнення наглядової роботи Приватбанку, яке є свідченням посиленої уваги з боку НБУ до державних банків [2].

2022 р. був дуже складним для банків України. Попри те, що за 10 місяців воєнного 2022 р. корпоративний бізнес та домогосподарства залишають гроші на депозитах, але ситуація з поверненням кредитів погіршилася.

Поточний стан вітчизняних банків якнайкраще відображає складні події в українській економіці, яка страждає від російської агресії. Прибутки банків із початку 2022 р. скоротилися більш ніж у сім разів. А продовження воєнних дій у 2023 році означає, що без низки антикризових заходів – докапіталізації з боку акціонерів чи програм державної підтримки – банківський сектор чекає низка банкрутств. Так з минулий рік кількість діючих банків скоротилася на 4 од., у тому числі на 3 банки з іноземним капіталом.

Відповідно до вище викладеного, постає питання щодо оцінювання впливу військового стану на розвиток вітчизняних банків та відповідно їх фінансової безпеки. Вважаємо за потрібне визначитися з нормативно-правовими актами, які забезпечують фінансову безпеку банків, а саме:

1. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері. Основними орієнтирами щодо безпеки банків були визначені: проведення політики, спрямованої на стимулювання банківського сектору до спрямування кредитних коштів насамперед на розвиток реального сектору економіки за пріоритетними напрямками; удосконалення механізму здійснення нагляду за банківським сектором та посилення ризик-менеджменту в банках. Зазначені напрями були визначені для подолання наслідків світової фінансової кризи та носять актуальний характер і на сьогодні.

2. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року. Відповідно до неї, в контексті фінансової безпеки визначено реалізацію таких завдань: стимулювання банківського сектору спрямовувати кредитні кошти, насамперед, на розвиток реального сектору економіки, малого та середнього підприємництва; створення умов для збільшення залучення довгострокового фондування і розширення довгострокового та інвестиційного кредитування; активізація розвитку національного фондового ринку для забезпечення його ефективності та конкурентоспроможності; убезпечення національної фінансової системи від легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення; мінімізація ризиків інвестора шляхом забезпечення ефективного захисту прав інвесторів на фондовому ринку.

3. Стратегія забезпечення державної безпеки. Відповідно до неї, складова фінансової безпеки розкривається через реалізацію таких завдань: розвиток міжнародного співробітництва в безпековій сфері, насамперед з питань боротьби з тероризмом, його фінансуванням, кіберзлочинністю, нерозповсюдження зброї масового знищення та засобів її доставки, протидії легалізації (відмиванню) коштів, одержаних злочинним шляхом, та транснаціональній організованій злочинності.

4. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Стратегія 2025 поділяється на п'ять стратегічних напрямів: фінансова стабільність – ефективне регулювання фінансового сектору та удосконалення наглядових підходів; макроекономічний розвиток – забезпечення стійкості державних фінансів; сприяння кредитуванню економіки; посилення захисту прав кредиторів та

інвесторів; створення умов для залучення довгострокових ресурсів; фінансова інклюзія – підвищення доступності та рівня користування фінансовими послугами, підвищення рівня фінансової грамотності населення; розвиток фінансових ринків – сприяння розвитку ринків небанківських фінансових послуг, ефективна інфраструктура ринків капіталу, інтеграція фінансового ринку України у світовий фінансовий простір; інноваційний розвиток – розвиток відкритої архітектури фінансового ринку та оверсайта, забезпечення розвитку ринку FinTech, цифрових технологій та платформ регуляторів; забезпечення розвитку SupTech&RegTech, розвиток цифрової економіки.

Таким чином, забезпечення фінансової безпеки банків під час воєнного стану в Україні вимагає як від самих банків, так і з боку регулятора кардинальних трансформаційних заходів. Зазначене пов'язане зі змінами, які відбуваються на ринку банківських послуг через виникнення проблем щодо ресурсного забезпечення банків, їх фінансової стійкості та введенням додаткових регуляторних заходів з боку НБУ. Тому, на сьогодні є потреба у розробці нової парадигми фінансової безпеки банківського сектору економіки України, яка б гуртувалася на вирішенні таких питань як: урегулювання нормативно-правового поля щодо фінансової безпеки; деталізації загроз, які виникли під час воєнної агресії РФ; перегляду методичних підходів щодо оцінювання фінансової безпеки банків за складовими (ресурсної, валютної, кредитно-інвестиційної, безпеки ліквідності та прибутковості); розробка програм мінімізації ризиків, пов'язаних із цифровізацією банківського бізнесу; інфраструктурна перебудова самого банківського сектору.

Отже, забезпечення фінансової безпеки банків у стані війни потребує подальшого визначення правових засад стабільного функціонування банківської системи, що у кінцевому підсумку впливає на національну безпеку держави.

Список використаних джерел:

1. Коваленко В.В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. *Економічний форум*. 2022. № 2. С. 141-151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-18>.
2. Банки. Офіційний сайт UBR. URL: <https://ubr.ua/uk/finances/banking-sector/> (дата звернення: 28.02.2023).